

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2015-3-54 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 15-40/664-232
Karar Tarihi : 10.11.2015

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Fevzi ÖZKAN, Dr. Metin ARSLAN,
Doç. Dr. Tahir SARAÇ, Kenan TÜRK

B. RAPORTÖRLER: Erdem AKTEKİN, Name AKÇA

C. BAŞVURUDA

BULUNAN :- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Strateji Geliştirme Başkanlığı
Eskişehir Yolu 10 km. Lodumlu/Ankara

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILAN : - Limon Sektöründe Faaliyet Gösteren Teşebbüsler

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Limon piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin limon fiyatlarını birlikte belirlemeye yönelik girişim ve davranışlarda bulunmak suretiyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal edip etmediklerinin tespiti.
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yapılan başvuruda özetle; Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi'nin limon özelinde yaptığı değerlendirmede özellikle Mayıs-Haziran-Temmuz aylarında ürünün fiyatında görülen artışların, 2015 yılında Nevşehir'deki depolara 1,5 milyon sandık kadar fazla limon stoku yapılması nedeniyle suni bir biçimde yaratıldığı şüphesi olduğu ifade edilerek; 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 4. maddesinin ihlal edilip edilmediğine dair işlem tesis edilmesi talep edilmiştir.
- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 12.08.2015 tarih ve 3787 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 19.08.2015 tarih ve 2015-3-54/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu'nun görüşülmesi sonucunda önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) İlgili karar uyarınca düzenlenen 28.10.2015 tarih ve 2015-3-54/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (5) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda önaraştırma konusu iddialar ile ilgili olarak; limon piyasasında faaliyet gösteren teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine dair herhangi bir emarenin bulunmadığı, dolayısıyla aynı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Limon Sektörüne İlişkin Bilgi¹

I.1.1. Dünya Limon Üretimi ve Ticareti

- (6) Limonun da aralarında yer aldığı turunçgiller; portakal, mandalina, limon ve vb. ticari türleri içeren, taze tüketildiği gibi işlenerek de çeşitli sanayi dallarında (meyve suyu, reçel vb.) hammadde olarak kullanılabilen bir meyve grubudur. Turunçgiller içinde limon, asitli olması nedeniyle diğer turunçgillerden tüketim yönüyle farklılık göstermekte ve ağırlıklı olarak diğer gıdalarla birlikte tüketilmektedir.
- (7) Dünyada limon üretiminde önemli üretici ülkeler arasında Hindistan, Meksika, Çin ve Arjantin başı çekmektedir. Brezilya, ABD, İspanya ve Türkiye ise bu ülkeleri takip etmektedir. 2010-2013 yılları arasında Dünya limon üretimi 15 milyon ton düzeyinde yatay bir seyir izlemiştir.
- (8) Dünya limon ticareti ele alındığında Türkiye, üretimine kıyasla daha önemli bir noktada yer almaktadır. Türkiye, Meksika ve İspanya'dan sonra dünya limon ihracatından aldığı %13'lük pay ile üçüncü sıradadır.

I.1.2. Türkiye Limon Üretim ve Ticareti

- (9) Ülkemizde limon hasadı Ağustos ayı sonunda bazı erkenci limon çeşitlerinin yetişmesiyle başlamakta, o yılki sıcaklık gerçekleştirmelerine göre Mart veya Nisan ayında ise tamamlanmaktadır.
- (10) Türkiye'nin limon üretimi 1970'li yıllarda yüz bin tonun biraz üzerinde iken, bunu takip eden her on yılda yaklaşık olarak yüz bin ton artış göstererek 2000'li yıllarda beş yüz bin tona, daha sonra ise tekrar artarak yaklaşık sekiz yüz bin tona kadar yükselmiştir.
- (11) Türkiye'nin limon üretiminin önemli bir kısmı Akdeniz bölgesinde yer alan dört ilde gerçekleştirilmektedir. Üretim miktarı açısından en büyük pay ise yaklaşık %57 ile Mersin iline aittir. Türkiye'nin limon üretiminde 2014 yılı verilerine göre Mersin ili dışındaki yerlerin aldıkları paylar Adana %18, Antalya %10, Muğla %8 ve Hatay %5 şeklinde dağılmaktadır. Limon üretiminin yapıldığı diğer bazı illerimiz arasında İzmir, Aydın ve Osmaniye de sayılabilecek olmakla birlikte bu illerin üretim miktarı önemsiz düzeydedir. Türkiye limon üretiminin son üç yılda 2011 yılında yakaladığı zirve noktası olan sekiz yüz bin ton düzeylerinden yedi yüz bin ton düzeylerine gerilediği söylenebilecektir.

Tablo1- Türkiye Limon Üretimi (2010-2014) (Ton)

İl/Yıl	2010	2011	2012	2013	2014
Mersin	527.976	482.456	403.123	407.401	414.499
Adana	111.900	145.948	133.918	142.591	132.953
Antalya	57.379	66.725	71.507	72.668	73.369
Muğla	57.297	60.778	61.155	61.779	60.411
Hatay	29.039	30.793	36.990	38.241	40.556
Diğer	3.472	3.511	3.518	3.603	3.442
TOPLAM	787.063	790.211	710.211	726.283	725.230

Kaynak: TÜİK Verileri

- (12) Limon üretiminin, mevsimsellik nedeniyle kuzey ve güney yarım küre ülkeleri arasında farklı zamanlarda gerçekleşmesi dış ticaretin akışını da önemli bir biçimde etkilemektedir. Türkiye, İspanya ile birlikte, dış pazarda ürün hasadının alındığı döneme denk gelen Eylül-Mart ayları arasında aktif iken, yaz aylarında Arjantin gibi güney yarım küre ülkelerinin ihracata başlamasıyla birlikte dış pazarda bulunurluğunu yitirmektedir.

¹“Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı 2012 Narenciye Sektör Araştırması”, “Türkiye’de Limon Üretim Ekonomisi ve Pazar Yapısı”, Ziraat Mühendisleri Odası’nın “Türkiye’de Turunçgil Üretimi, Dış Ticareti ve Sorunları” eserleri ve teşebbüslerden edinilen bilgilerden yararlanılmıştır.

15-40/664-232

- (13) Türkiye son dönemlerde yıllık dört yüz bin ton limon ihraç ederken, limon ithalatı ise önemsiz düzeyde gerçekleşmiştir. İthalatın düşük seyretmesinin bir nedeninin halihazırda uygulanan %54 oranında gümrük vergisi olduğu kanaati oluşmuştur.

Tablo 2- Türkiye Limon Dış Ticareti (2011-2015) (Ton)

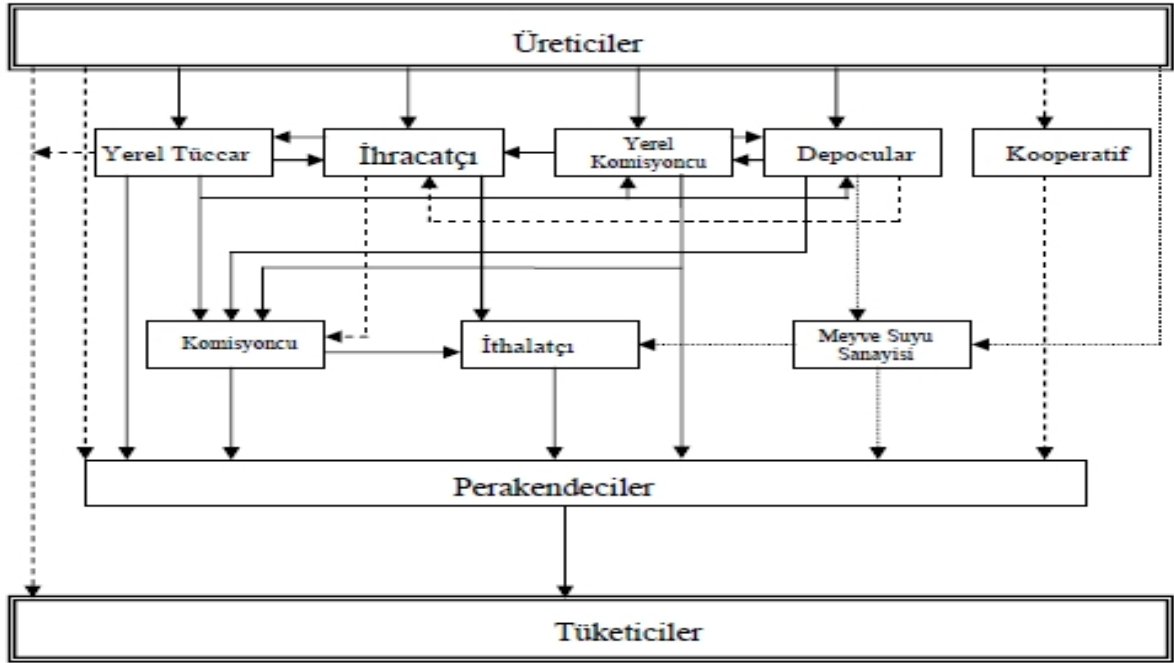
	2011	2012	2013	2014	2015 (Ağustos)
İhracat	487.001	366.288	409.618	408.378	227.294
İthalat	512	2.856	1.704	2.098	1.957

Kaynak: TÜİK Verileri

- (14) Turunçgiller içinde limon, yıl boyu talep edilen ve tüketilen bir ürün olması nedeniyle, tüketim yönünden sürekli bir talep ile karşı karşıyadır. Yılın her ayında limona yönelik bir talep varlığından bahsedilebilecekse de ürünün üretimi ancak yılın bir bölümünde gerçekleştirilmektedir.
- (15) Bu nedenle yıl boyu süren talebi karşılayabilmek için piyasada limonun depolanması ve üretim olmayan aylarda talebin bu depolardan karşılanması şeklinde bir yöntem geliştirilmiştir. Bu uzun dönemli saklama yönteminin uygulanabilmesi ise bir bakıma, Türkiye'nin Ürgüp-Ortahisar bölgesinde sahip olduğu doğal soğuk hava deposu niteliği taşıyan mağaraların varlığı ile mümkün olmuştur.
- (16) Türkiye'de limonlar uzun yıllardır Ürgüp-Ortahisar bölgesindeki volkanik kayalara oyulmuş yaklaşık iki bin kadar depoda saklanmakta ve buradan iç ve dış pazarlara gönderilmektedir. Üretici veya tüccarlar üretim bölgesinde topladıkları limonları bu bölgede bulunan depolara taşıyarak sandıklar içinde ambalajlayıp depolayabilmektedirler. Depolama hasadın sona erme dönemi olan Mart ayına kadar devam edebilmektedir. Mart ayı sonundan itibaren buraya gelen limonlar en son Ağustos ayına kadar kalmakta ve bu dönem boyunca piyasalara arz edilmektedir. Genellikle depo işletmecileri bu ticaretin aracısı konumunda olmakla birlikte kendi adlarına ürün olarak da depolama yapabilmektedirler.
- (17) Uygun bakım ve besleme işlemleri depolanacak meyve kalitesi üzerinde etkili olmakta ve iyi bir depolama için de kaliteli meyve elde edilmesi gerekmektedir. Ancak ürünün iyi bakımdan geçmesi depodaki çürümenin tamamen önüne geçememektedir. Bu nedenle depoda sandıklarda kontroller yapılmakta ve oluşan çürük meyveler ayıklanarak tekrar sandıklara doldurularak depolamaya devam edilmektedir. Fire miktarı limonun depoda kaldığı süreye bağlı olarak artarak yaklaşık %10 civarında gerçekleşmektedir.

I.1.3. Limon Pazarlama Kanalları

Şekil 1- Limon Pazarlama Kanalları

Kaynak: "Türkiye'de Limon Üretim Ekonomisi ve Pazar Yapısı" başlıklı Doktora Tezi.

- (18) Limon tarladan son tüketiciye ulaşınca kadar bir dizi pazarlama kanalından geçmektedir. Şekil 1'de de görüldüğü üzere üreticiden birçok farklı türden teşebbüs alım yapabilmektedir. Esasen yukarıdaki şekilde yer alan limon ticaretine ilişkin katmanlı ve karmaşık yapı Türkiye'deki çoğu tarım ürünü açısından benzerlik göstermektedir². Sebze ve meyve fiyatlarını tarladan tüketiciye kadar gelen süreçte arttıran bu yapı ve yarattığı sorunlar son dönemde Türkiye gündeminde de kendisine daha sık yer bulur hale gelmiştir.

I.2. İlgili Pazar

- (19) Limon ürününün; "Lamas Limonu", "Kara Limon", "Molla Mehmet Limonu", "Kıbrıs Limonu", "Kütdiken Limonu", "Mayer Limonu" ve "Misket Limon" gibi türleri bulunmaktadır. Ancak şikâyete konu olayın limonun son tüketiciye yansıyan fiyatında genel olarak yaşanan artış olması sebebiyle ilgili ürün pazarı limon ürünü özelinde limon üretimi ve dağıtımını olarak ele alınabilecektir. Öte yandan, "İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz"un 20. paragrafında da yer verildiği üzere; mevcut dosyada ulaşılabilecek sonucu etkilemeyeceğinden hareketle hem ürün hem de coğrafi boyutuyla kesin bir pazar tanımı yapılmasına gerek görülmemiştir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

I.3.1. Yerinde İnceleme ve Görüşmelerde Elde Edilen Bilgi ve Belgeler

- (20) Önaraştırma sürecinde limon piyasasında faaliyet gösteren teşebbüsler hakkında bilgi almak için Raportörlerce 13.10.2015 tarihinde Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na gidilmiş ve Mersin'de limon sektörünün öncü firmalarının hangileri olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu bilgi üzerine sektörün önde gelen üç büyük teşebbüsü olan Değirmenciler Zirai Ürün İşleme Paketleme Pazarlama Taşımacılık ve Tic. Ltd. Şti. (DEĞİRMENCİLER), Çekok Gıda San. Tic. A.Ş. (ÇEKOK) ve Topal Narenciye'de (TOPAL) yerinde incelemeler gerçekleştirilmiş ve Raportörlerce teşebbüslerin yetkilileri ile sektöre dair görüşmeler

² 12.01.2010 tarih ve 10-04/42-20 sayılı, 01.05.2008 tarih ve 08-31/392-131 sayılı Kurul kararları.

yapılmıştır. Sektörde yer alan diğer büyük teşebbüs olan Aksun Tarımsal Ürünler İthalat ihracat San. ve Tic. A.Ş.'de (AKSUN) ise, iç piyasaya satış yapmadığı için, yerinde inceleme yapılmamış sadece görüşme gerçekleştirilmiştir.

I.3.2. Hukuki Değerlendirme

- (21) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinde; rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliği karar ve eylemleri yasaklanmıştır. Bu kapsamda anlaşma olarak nitelendirilebilecek bir ihlalden söz edebilmek için teşebbüslerin ortak bir amaç veya sonuca yönelik niyetlerinin örtüştüğünün ve bu amaca yönelik bağlılığın bilinçli olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.
- (22) Şikayete konu eylem olan limon stoklama faaliyeti kapsamında koordinasyon yaratıldığı şüphesi 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebilecek bir iddidir.
- (23) Özellikle Mayıs-Haziran-Temmuz aylarında artış gözlemlenen limon fiyatlarına ve gözlemlenen artışın nedenlerine ilişkin analize geçmeden önce belirtmek gerekir ki, limonun mağaralarda depolanmasının amacı, üretimin gerçekleşmediği yaz aylarında yıl boyu devam eden ürün talebini karşılamaktır. Mağaralarda depolanan limonlar yurt dışı fiyat ve talep oluşumuna bağlı olarak imkân bulan teşebbüslerce ihraç edilmekte ve/veya Mayıs-Ağustos arasındaki dönemde iç pazara sunulmaktadır. Buna bağlı olarak her yıl limon fiyatı yılın bu döneminde arzın yalnızca elde kalan stoktan karşılanması nedeniyle bir artış göstermektedir. Bu artış stokların her geçen ay düşmesi ile birlikte Temmuz-Ağustos döneminde zirve yapmakta, Ağustos sonu ve Eylül başı gibi yeni ürünlerin ortaya çıkması ile birlikte fiyatlar tekrar gerilemektedir.
- (24) Açıklanan bu yapı içerisinde, başvuruda incelenmesi talep edilen türden bir stoklama eylemi esasen hasat olmayan dönemde mal arzının görece daha yüksek bir seviyede seyretmesine ve fiyata etki eden diğer faktörlerin farklılaşmaması halinde önceki yıla nazaran fiyatın daha düşük bir noktada dengeye gelmesine neden olacaktır. Bu kapsamda, ilgili yaz döneminde fiyat artırma amacıyla bir arada hareket etmek için anlaşacak teşebbüslerin iddia olunanın tam tersine depolara daha az miktarda ürün stoku yapmayı içeren bir stratejiyi benimsemeleri beklenecektir.
- (25) Ürünün yüksek miktarda stoklanması, ancak stok dışında piyasada bulunan arz miktarının talebi karşılamaması durumunda, stoklama yapılan dönemdeki fiyat üzerinde yukarı yönlü bir baskı aracı olarak kullanılabilir. Ancak başvuruya konu fiyat artışları ürünün stoklara alındığı dönemde değil ürünün stoktan piyasaya arz edileceği dönemde gerçekleşmiştir.
- (26) Açıklanan nedenlerle, başvuruda stok miktarı ve fiyatlar arasında ileri sürülen biçimde bir ilişkinin temel ekonomik prensipler ve piyasa işleyişiyle uyumlu olmadığı kanaatine varılmıştır.
- (27) Esasen limon piyasasının yapısı da teşebbüsler arası rekabeti sınırlayıcı türden bir anlaşmanın gerçekleştirilme ihtimalini güçleştirmektedir. Diğer tarım ürünlerine benzer bir biçimde limon üretimi de küçük ölçekli ve dağınık bir yapı sergilemektedir. Ürünler aracılar tarafından küçük ölçekli üreticilerden toplanmakta ve ürün benzer birkaç aracı katmanından geçtikten sonra pazar ile buluşmaktadır. Sadece Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı aktif bir biçimde sebze/meyve aracılığı/tüccarlığıyla iştigal eden 600'ün üzerine firma bulunmaktadır. Gümrük ve Sanayi Bakanlığı Hal Kayıt Sisteminden elde edilen verilere göre yalnızca 2014 yılında üreticiler ve tüccarlar arasında 700 binden fazla satış işlemi 1000'nin üzerinde farklı teşebbüs veya tüccara gerçekleştirilmiştir.

15-40/664-232

- (28) Bununla birlikte, tüm bu değerlendirmeleri somutlaştırmak ve yaz aylarında gözlemlenen artışın teşebbüsler arası rekabeti sınırlamayı amaçlayan bir anlaşmadan kaynaklanıp kaynaklanmadığını tespit etmek amacıyla, üretimin önemli bir kısmını yapan Mersin ilinde faaliyet gösteren ve görece yüksek miktarda limon ticareti gerçekleştiren dört teşebbüste Raportörlerce yerinde inceleme ve/veya görüşme yapılmıştır. Bu teşebbüslerden birinin iç piyasaya mal arz etmediği tespit edilmiştir. Diğer üç teşebbüsün ise aralarında fiyat, üretim veya stok miktarı gibi konularda ortak hareket etmeye yönelik bir anlaşma içerisinde olduklarına dair bir emareye rastlanmamıştır.
- (29) 2015 yılı yaz aylarında gerçekleşen fiyatların, başvuruda öne sürüldüğü üzere 2014 yılına göre olağandışı bir oranda artıp artmadığını tespit edebilmek için 2015 limon fiyatları 2014 yılı ile karşılaştırılmıştır. Aylık yapılan karşılaştırma ile talebe ve böylelikle fiyata yansıyan mevsimsel etkilerin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Buna ek olarak fiyatlardaki yüzdesel artış enflasyondan da arındırılmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 3'te 2014-2015 yıllarında gerçekleşen ve TÜFE hesaplamalarında kullanılan aylık ortalama limon fiyatlarına ve yukarıda ifade olunan analize yer verilmiştir.

Tablo 3 - 2014-2015 Aylık Ortalama Limon Fiyatları

	Ocak		Şubat		Mart		Nisan		Mayıs		Haziran		Temmuz		Ağustos		Eylül	
	Fiyat (Kg)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Fiyat (Kg)	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	
2014	2,29	2,54	10,92	2,68	5,51	2,81	4,85	3,31	17,79	4,12	24,47	5,36	30,10	7,23	34,89	4,88	-32,50	
2015	2,52	2,56	1,59	2,68	4,69	2,91	8,58	3,74	28,52	5,09	36,10	7,14	40,28	6,95	-2,66	5,20	-25,18	
2014-2015 Değişim (%)	10	0,79		0,00		3,56		12,99		23,54		33,21		-3,87		6,56		
2014-2015 Yılın Aynı Ayına Göre TÜFE Değişimi	7,24	7,55		7,61		7,91		8,09		7,2		6,81		7,14		7,95		
Enflasyondan Arındırılmış Değişim (%)	2,40	-6,20		-7,00		-4,00		3,90		15,20		24,60		-10,20		-1,30		

Kaynak: TÜİK Verileri

- (30) Bu çerçevede, tablodaki verilerden limon fiyatındaki artışın 2015'in ilk dört ayında enflasyon artışının gerisinde kaldığı, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında bir önceki yıla göre enflasyon oranının üzerinde arttığı ve daha sonra Ağustos-Eylül aylarında fiyatların tekrar düştüğü gözlemlenmektedir.
- (31) Gerçekleştirilen yerinde incelemelerde, özellikle Mayıs-Temmuz döneminde, fiyatlarda yaşanan yükselişin nedeni sorulduğunda; teşebbüs yetkililerinin, stoklanan limonun her geçen gün birim maliyetinin artması ve stokun gün geçtikçe azalması nedeniyle sektörde fiyatların her yıl Ağustos'a doğru artış gösterdiğini, bununla beraber 2014 yılında Arjantin'de limon üretiminin az olması dolayısıyla küresel piyasada karşılanamayan talebin Türkiye limonuna kaydığını, buna ek olarak geçen yıl kış ayının beklenenden soğuk geçmesi nedeniyle limon ürününün depolama ömrünün azaldığını, tüm bu etkenlerin birleşimi sonucu ek bir düşüş gösteren limon stoku nedeniyle fiyatların normalden çok arttığını düşündüklerini ifade ettikleri dosya içeriğinden anlaşılmıştır.
- (32) ABD Tarım Bakanlığı tarafından hazırlanan "Turunçgiller: Dünya Pazarları ve Ticaret" adlı raporun Haziran 2014 sayısında da, teşebbüs yetkililerinin verdikleri bilgilere paralel olarak, Arjantin'de kışın sert geçmesi nedeniyle 2014 yılında toplam dünya üretiminin ve Arjantin'in ihracatının azalacağı beklenildiği; takip eden yılda dünya ticaretinde oluşacak bu boşluğun ise Türkiye tarafından doldurmasının beklenildiği ifade olunmuştur.³
- (33) 2015 yılı Türkiye limon ihracatında bahsi geçen türden bir etkinin varlığını sorgulamak amacıyla 2013-2015 yıllarının ilk yedi ayında gerçekleşen limon ihracat miktarları karşılaştırılmıştır.

Tablo 4- 2013-2015 Yılları İlk Yedi Ay Gerçekleşen Türkiye Limon İhracatı

Yıl	İlk 7 aylık ihracat (Ton)
2013	167.271
2014	172.275
2015	222.500

Kaynak: TÜİK Verileri

- (34) İhracat verileri değerlendirildiğinde, teşebbüslerden alınan bilgiler ve ABD Tarım Bakanlığının öngörüsüne paralel bir şekilde 2015 yılında önceki yıllara göre Türkiye limonuna yönelik küresel talebin artmış olabileceğinden bahsedilebilecektir. Şöyle ki, 2015 yılının ilk yedi ayında, diğer yıllara kıyasla, ihracatımızda yaklaşık elli bin tonluk bir artış gerçekleşmiştir. Toplam iç tüketimin yaklaşık yıllık 325 bin ton olduğu kabul edilirse⁴ bu miktarın fiyatlar üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturabilecek önemli bir miktara tekabül ettiği değerlendirilmiştir.
- (35) Hasat olmayan yaz ayları döneminde limon fiyatına etki eden en önemli etkenler, elde kalan stoklanmış limonun miktarı ve birim limona yüklenen maliyettir. Mart ayının sonuna kadar depolanan limonların birim maliyeti, her geçen ay katlanılan depolama maliyetinin artmasıyla sürekli yükselmektedir. Yine çürüme yönüyle kaybedilen limonlar da katlanılan birim başı depolama maliyetinin artmasına neden olmaktadır. Mayıs-Ağustos arası fiyatlarda görülen artışın, her geçen ay artan maliyetler ve azalan stok miktarı ile uyumlu olacak şekilde aydan aya sıçramalar şeklinde gerçekleştiği görülmüştür.

³ ABD Tarım Bakanlığı, "Turunçgiller: Dünya Pazarları ve Ticaret" Raporu, Haziran 2014, s. 3.

⁴ İç tüketim miktarı, göz ardı edilebilecek düzeyde ithalatın varlığında toplam üretiminden ihracat rakamının düşülmesi yoluyla tahmin edilmiştir.

- (36) Stok miktarı temel olarak; mağaralara alınan limon miktarı, mağaralardan ihraç edilen limon miktarı ve çürüme miktarından etkilenmektedir. Artan stoka rağmen enflasyonun üzerinde artış gösteren fiyatların, muhtemel bir açıklaması artan ihracattır.
- (37) Çürüme miktarına ilişkin olarak ise, görüşülen teşebbüs yetkilileri soğuk geçen kış nedeniyle geçen yılki ürünlerin dayanıksızlaştığını ve 2015 yılında depolarda çürümenin daha çok gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. İlgili başvuruda da 2015 yılında hasat zamanı gerçekleşen yoğun yağış nedeniyle depolarda alışılagelmiş oran olan %10'nun üzerinde bir çürüme gerçekleştiği bilgisi sunulmuştur. Bu durumun, artan ihracatla birlikte göz önünde bulundurulduğunda, iç piyasaya sunulacak ürün miktarının diğer yıllara göre daha az olması sonucunu doğurduğu ve fiyatlar üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturduğu değerlendirilmiştir.
- (38) Başvuruya konu edilen rekabetin kısıtlandığına ilişkin iddianın, pazarın işleyişi ve temel ekonomik prensiplerle uyumadığı tespit edilmiştir. Bununla beraber iddiaya konu fiyat artışlarının, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamına girecek teşebbüsler arası bir anlaşma sonucunda gerçekleşmiş olma ihtimali dikkate alınarak, Türkiye limon üretiminin yarısından fazlasını gerçekleştiren Mersin ilinde faaliyet gösteren ve pazarda öncü olarak nitelendirilebilecek üç teşebbüste yapılan yerinde incelemelerde, fiyat artışlarının teşebbüsler arası bir anlaşmadan kaynaklandığı savını destekleyecek herhangi bir belgeye ulaşılmamıştır.
- (39) Kaldı ki, 2015 yılında Mayıs-Ağustos döneminde fiyatlarda gözlemlenen enflasyon üzerindeki artışların ise yıl içerisinde ihracata yönelik ek bir talebin oluşması ve depolarda beklenin üzerinde çürüme gerçekleşmesi sonucunda arz üzerinde oluşan baskı ile açıklanabileceği kanaatine varılmıştır. Sonuç olarak, piyasadaki fiyat seviyesi ve diğer uygulamalara bakıldığında limon sektöründe faaliyet gösteren teşebbüsler arası bir anlaşmanın varlığına yönelik herhangi bir emareye ulaşılamamıştır.

J. SONUÇ

- (40) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmamasına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.